

**Teknillisen Korkeakoulun Ylioppilaskunnan
päihdesuunnitelma 2003–2004**

1. Johdanto

Teknillisen Korkeakoulun Ylioppilaskunta tuo päihdesuunnitelmallaan esiin kielteisen suhtautumisensa huumausaineisiin. Suunnitelman avulla halutaan myös herättää keskustelua alkoholikeskeisestä opiskelijakulttuurista. Huumausaineiden yleistyttyä opiskelijoiden asenteet niitä kohtaan ovat muuttuneet entistä vapaamielisemmiksi. Ylioppilaskunta haluaa painottaa ennaltaehkäisevän työn merkitystä ja kannustaa päihteettömään elämäntapaan. Suunnitelma perustuu tämänhetkiseen päihdetilanteeseen Teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa, ja sen tavoitteena on paitsi tuoda ylioppilaskunnan kanta esille mahdollisimman laajasti, myös kehittää käytännön toimintaa, jolla päihteiden käyttöä voidaan vähentää ja ennaltaehkäistä.

2. Tausta

Suunnitelman laatimisen taustalla on sekä laittomien että laillisten päihteiden käytön leviäminen paitsi Suomessa yleisesti, myös opiskelijoiden keskuudessa. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) Otaniemen aseman henkilökunta sekä eri tahot ylioppilaskunnan piirissä ovat antaneet näkemyksensä suunnitelmaa varten. Näkemysten perusteella tilanne ei Teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa ole vielä hälyttävä, mutta ongelmia on jo havaittavissa.

Päihteillä tarkoitetaan tässä suunnitelmassa erilaisia synteettisiä ja kasveista saatavia päihdyttäviä aineita kuten alkoholia, kannabistuotteita, amfetamiinijohdannaisia, opiaatteja, kokaiinia, LSD:tä ja muita hallusinogeenia, liuottimia sekä lääkkeitä päihdyttävässä tarkoituksessa käytettynä. *Laittomista päihteistä* käytetään tässä nimitystä *huumausaineet* siten kuin ne huumausainelaisissa määritellään (ks. Huumausainelaki 17.12.1993/1289). On huomioitava, että muissa yhteyksissä huumausaineisiin voidaan luokitella määritelmästä riippuen myös esimerkiksi alkoholi.

Huumausaineiden on havaittu yleistyneen Suomessa viime vuosikymmeninä. Asenteet huumausaineita kohtaan muuttuivat sallivimmiksi erityisesti 1990-luvulla. Tarkkaa huumausaineiden käyttäjien määrää on vaikea selvittää, mutta erilaisten tutkimusten mukaan huumausaineiden tarjonta ja käyttö on lisääntynyt selvästi vuoden 1992 jälkeen. Yleisimmin kokeiluissa on kyse kannabistuotteista. Kannabiksen kokeilu ja käyttö on ollut selvästi yleisintä pääkaupunkiseudulla asuvien nuorten, naimattomien, yksin asuvien ja hyvin koulutettujen keskuudessa, tosin käyttö on levinnyt myös muihin väestöryhmiin ja muihin osiin maata. Vuoden 1998 huumeenkyselyn perusteella 18–29-vuotiaista suomalaisista noin 22 prosenttia on kokeillut kannabista joskus elämänsä aikana. Huumausaineiden niin sanottujen ongelmakäyttäjien tarkkaa määrää on vaikea saada selville, mutta arviot vaihtelevat 10 000 ja 30 000 välillä. (Virtanen 2001.) Suomalaiseen päihteiden käyttöön liittyy voimakkaasti myös erilaisten aineiden sekakäyttö. Vuonna 1996 toteutetun selvityksen perusteella käytetyistä aineista pareiksi yhdistyivät selkeästi toisaalta amfetamiini ja kannabis, toisaalta alkoholi ja lääkkeet. (Stakes 1998.)

Myös suomalaisia korkeakouluopiskelijoita koskevista tutkimuksista on käynyt ilmi, että huumausaineiden kokeilut ovat opiskelijoiden keskuudessa lisääntyneet ja kannabiksen käyttö on huumausaineista yleisintä. YTHS:n asiakkaiden terveyttä vuonna 2000 selvittäneestä terveystutkimuksesta käy ilmi, että kaikista suomalaisista korkeakouluopiskelijoista huumausaineita on kokeillut miehistä 24 prosenttia ja naisista 17 prosenttia. Yleisintä huumausaineiden käyttö on pääkaupunkiseudulla. Myös alkoholin kulutus on pääkaupunkiseudun opiskelijoiden keskuudessa muuta maata suurempaa. Turussa 1990-luvun lopulla tehdystä opiskelijaselvityksestä ilmenee, että runsas alkoholin käyttö ja muut huumausaineet ovat yhteydessä toisiinsa. (Kunttu 1997, Kunttu & Huttunen 2001.)

Vaikka huumausaineet ovatkin yleistyneet, suomalaisten valtapäihde on edelleen alkoholi. Vuoden 2000 terveystutkimuksen perusteella opiskelijoiden alkoholin kulutus vaihtelee taustamuuttujien mukaan. Täysin raittiita tutkimukseen osallistuneista opiskelijamiehistä oli viisi prosenttia ja naisista kuusi prosenttia, kun kaikista suomalaisista miehistä täysin raittiita on noin seitsemän prosenttia, naisista noin neljätoista prosenttia. Viikoittain alkoholia käyttää miesopiskelijoista 45 prosenttia, naisopiskelijoista 27 prosenttia. (Kunttu & Huttunen 2001, Stakes 1998.)

Asenteet päihteitä ja erityisesti huumausaineita kohtaan ovat muuttuneet entistä sallivimmiksi. Ongelmaksi on muodostunut päihteiden aiheuttamien ongelmien väheksyminen. Päihteiden käytön terveysvaikutuksista, kuten mielenterveysongelmista, ei tiedetä tarpeeksi. Päihteiden muodostuessa ongelmaksi niiden käytöllä on vaikutusta myös opintojen etenemiseen. Laittomien päihteiden käyttöön voi liittyä myös erilaisia lieveilmiöitä kuten rikollisuutta. Monissa tutkimuksissa on havaittu, että päihteiden käyttäjille kasautuu erilaisia ongelmia muita helpommin: muiden ongelmien taustalta saattaa löytyä päihteiden käyttöä, mikä puolestaan vaikeuttaa ongelmien selvittämistä. Tilanteesta muodostuu helposti noidankehä.

3. Tilanne Teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön Otaniemen asemalla huumausaineet ovat alkaneet näkyä muutamien viime vuosien aikana. YTHS:n henkilökunnan mukaan tapauksia ilmenee vuosittain muutamia kymmeniä. Suonensisäisten huumausaineiden käyttäjiä ei Otaniemen asemalla ole tavattu eikä erilaisten aineiden sekakäyttö ole tullut terveydenhoitoasemalla esille. Ongelmana ovat YTHS:n henkilökunnan mukaan nuorten opiskelijoiden vapaamieliset asenteet huumausaineita kohtaan sekä tietämättömyys aineiden terveysvaikutuksista. Uudet opiskelijat suhtautuvat joka vuosi entistä myönteisemmin huumausaineisiin. Opiskelijoiden asenteisiin vaikuttaminen ja päihdetietouden jakaminen on tällä hetkellä hyvin tärkeää. Muiden tahojen ohella vanhempien opiskelijoiden tarjoama esikuva on tässä asiassa keskeinen.

Huumausaineiden yleistymisestä huolimatta päihteistä näkyy YTHS:llä eniten alkoholi ja sen liikakäytön aiheuttamat ongelmat. Alkoholikeskeinen opiskelijakulttuuri ja humalahakuinen juominen aiheuttavat osalle opiskelijoista ongelmia. Alkoholin liikakäyttö näkyy terveydenhoitoasemalla erityisesti erilaisina tapaturmina, mutta myös opiskeluun ja mielenterveyteen liittyvinä ongelmina. Osa opiskelijoista kokee myös paineita alkoholin käyttöä ihannoivan opiskelijakulttuurin vuoksi. Kuten huumausaineiden myös alkoholin suhteen ennaltaehkäisy on ensisijaisen tärkeää. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö tarjoaa päihdeongelmallisille keskustelua ja hoitonoheutta.

Ylioppilaskunnan piirissä päihteiden, etupäässä alkoholin, käyttö näkyy eniten järjestötasolla sekä Teekkarikylässä. TKY:n järjestösektorin toimijoiden mukaan huumausaineiden eli laittomien päihteiden käyttö ei ole yleistä opiskelijoiden vapaa-ajan tilaisuuksissa, vaikka joitakin yksittäisiä tapauksia on viime vuosien aikana tullut esiin. Teekkarikylässä on tullut esiin muutama laittomiin päihteisiin liittyvä tapaus. Ylioppilaskunta haluaa puuttua asiaan tuomalla selvästi esiin kielteisen kantansa laittomia päihteitä kohtaan. Vastaavien tapausten varalle pyritään luomaan selkeät toimintaohjeet. Kielteisellä suhtautumisella halutaan myös välttyä laittomien päihteiden mahdollisesti mukanaan tuomilta lieveilmiöiltä kuten rikolliselta toiminnalta.

4. Yhteistyötahot

Teknillisen Korkeakoulun Ylioppilaskunta tekee yhteistyötä viranomaisten kanssa tapaamalla Espoon poliisijohtoa säännöllisesti. Myös operatiivisen tason johtajia tavataan. Teekkarikylästä mahdollisesti löytyvistä laittomista päihteistä tullaan ilmoittamaan viranomaisille.

Keskeinen yhteistyötaho päihdeasioissa on Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön Otaniemen aseman henkilökunta. Ylioppilaskunnan ja YTHS:n yhteistyö toimii paitsi yhteisen terveystyöryhmän, myös toimijoiden henkilökohtaisten yhteyksien kautta. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön kautta Teknillisen korkeakoulun (TKK) opiskelijoiden päihdetilanteesta saadaan ajankohtaista tietoa. Terveydenhoitosäätiön henkilökuntaa sekä heidän kauttaan saatuja kontakteja voidaan hyödyntää myös päihdetietouden jakamisessa.

TKK on yhteistyötaho, jonka kanssa yhteistyötä opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseksi tulee kehittää edelleen. Tärkeä yhteistyöelin korkeakoulun puolella on Henkisen hyvinvoinnin yhteistyöryhmä, jossa ovat mukana TKY, YTHS, Otapapit, Rekrytointipalvelut, Opintotoimisto ja Opintotukitoimisto. Työryhmää ja sen monipuolista asiantuntemusta voidaan hyödyntää myös päihdeasioissa.

Ylioppilaskunnan sisällä killat ja yhdistykset muodostavat tärkeän yhteistyötahon. Hyvinvointiajattelua päihdekoulutuksen muodossa tulisi viedä myös kiltatasolle. Vanhemmat opiskelijat ovat avainasemassa pyrittäessä vaikuttamaan uusien opiskelijoiden asenteisiin. Korkeakoulun toimintatavat ja kulttuuri välittyvät uusille opiskelijoille tehokkaimmin juuri vanhempien opiskelijoiden kautta. Niin myös päihteiden käyttö ja asenteet niitä kohtaan.

5. Konkreettisia toimintaohjeita

TKY:n tiloissa ei sallita huumausaineiden eli laittomien päihteiden käyttöä, hallussapitoa tai myyntiä. Mikäli ylioppilaskunnalta tiloja vuokranneen yhdistyksen tiloissa käytetään, myydään tai pidetään hallussa laittomia päihteitä, vuokrasopimus voidaan purkaa välittömästi ilman irtisanomisaikaa. Samoin ylioppilaskunnalta asuntonsa vuokranneen henkilön vuokrasopimus voidaan purkaa välittömästi ilman irtisanomisaikaa, mikäli henkilön asunnossa tai Teekkarikylän muissa tiloissa kyseisen henkilön toimesta käytetään, pidetään hallussa tai myydään laittomia päihteitä. Ylioppilaskunta käyttää kuitenkin tapauskohtaista harkintaa. Esille tulleet tapaukset käsittelee yhdistysten kohdalla TKY:n hallitus ja Teekkarikylän asukkaiden kohdalla asuntojaosto. Ylioppilaskunnan piirissä on luotava asunnoistaan irtisanottujen opiskelijoiden varalle toimintamalli, jossa päihdeongelmainen henkilö pyritään ohjaamaan auttavien tahojen pariin.

Ylioppilaskunnan kanta huumausaineisiin on ehdottoman kielteinen, ja tälle kannalle tulee saada mahdollisimman laajaa julkisuutta, jotta se saadaan kaikkien opiskelijoiden tietoon. Päihdesuunnitelmasta pyritään tiedottamaan mahdollisimman laajasti. Kaikille Teekkarikylän asukkaille tulee myös tiedottaa asiasta ja uusille asukkaille linjauksesta tulee kertoa vuokrasopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä.

Huomiota pyritään kiinnittämään ennaltaehkäisevään työhön. Ylioppilaskunnan fuksitoimikunnan jäsenille sekä isohenkilöille järjestetään vuosittain päihdekoulutusta, mutta fukseille ei tällä hetkellä ole mitään vastaavaa tarjolla. Tiedon jakamista uusille opiskelijoille voidaan kehittää yhteistyössä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön, Teknillisen korkeakoulun ja kiltojen kanssa. Toimintatapaa tosin tulee harkita tarkkaan, jotta asia ei kääntyisi itseään vastaan. YTHS voi olla jatkossa mukana

myös erilaisissa tapahtumissa jakamassa päihdetietoutta parhaaksi katsomallaan tavalla. Myös erilaisiin päihdeettömiin opiskelijatapahtumiin tulee jatkossa panostaa.

On erittäin tärkeää, että opiskelija-aktiiveilla on toimintavalmiuksia erilaisiin yllättäviin tilanteisiin. Esimerkiksi vapaa-ajan tilaisuuksia järjestävillä tahoilla tulisi olla tietoutta siitä, kuinka tunnistaa huumausaineet ja niiden käytöstä aiheutuvat oireet ja kuinka toimia päihdeistä aiheutuvissa vaaratilanteissa. Päihde- ja ensiapukoulutusta voidaan järjestää yhteistyössä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön kanssa.

Ylioppilaskunta pyrkii myös vaikuttamaan Espoon kaupungin päätöksentekoon siten, että päihdeongelmaisten tilanteeseen kiinnitettäisiin tarpeeksi huomiota ja että esimerkiksi hoitopaikkoja päihdeongelmaisille olisi jatkossakin riittävästi.

Konkreettisessa toiminnassa on oleellista keskittyä ennalta ehkäisevään työhön, tiedon jakamiseen sekä toimintavalmiuksien lisäämiseen.

Lähteet:

Kunttu, Kristina (1997): Korkeakouluopiskelijoiden terveystilaytyminen ja sosiaaliset suhteet. Kela. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 28. Helsinki.

Kunttu, Kristina & Huttunen, Teppo (2001): Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2000. Kela. Sosiaali- ja terveysturvan katsauksia 45. Helsinki.

Päihdetilastollinen vuosikirja 1998. Alkoholi ja huumeet. Stakes. Sosiaaliturva 1998:2.

Virtanen, Ari (2001): Huumausainetilanne Suomessa 2000. Stakes. Tilastoraportti 1/2001.

Huumausainelaki 17.12.1993/1289. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/lains/index.html>.